

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Realisatie vergassings- en verbrandingsinstallatie
te Terneuzen

3 juli 2002

1250-20

ISBN 90-421-1014-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.1.1 Doelmatigheid.....	2
3.1.2 Aanbod van afval en verwerkingscapaciteit.....	3
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
4.1 Beschrijving van de voorgenomen activiteit.....	4
4.2 Ontwikkeling en selectie van varianten en alternatieven.....	6
4.2.1 Nulalternatief.....	6
4.2.2 Alternatieve technologieën.....	6
4.2.3 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	7
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	8
5.1 Beschrijving studiegebied.....	8
5.2 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling.....	8
5.3 Milieugevolgen.....	8
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	9
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	10
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	10
9. VORM EN PRESENTATIE.....	10
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	11

1. INLEIDING

Verstraeten Verbrugge groep (VVG) heeft het voornemen een gecombineerde vergassings-/verbrandingsinstallatie te realiseren op haar locatie te Terneuzen. In de installatie worden afvalwaterzuiveringsslibben, indampresiduen en mechanisch ontwaterde slibben verwerkt samen met hoogcalorische afvalstromen zoals KWD-afval en residuen van bouw- en sloopafval.

VVG wil ongeveer 31.500 ton afval op jaarbasis in de installatie verwerken, hetgeen m.e.r.-plichtig is op grond van het Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.) bijlage C, categorie 18.2. De m.e.r.-plicht is gekoppeld aan de vergunningverlening in het kader van de wet milieubeheer. Gedeputeerde Staten van Zeeland zijn bevoegd gezag.

Bij brief van 18 april 2002 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 2 mei 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie acht de volgende punten het meest van belang voor het op te stellen milieueffectrapport (MER).

- Wat is de doelmatigheid van het initiatief binnen de ontwikkelingen in het (inter)nationale en provinciale beleid voor de verwerking van (bedrijfs)afvalstoffen? Dit vooral ten aanzien van:
 - de hoogwaardigheid van de gekozen technologie in relatie tot de mogelijke andere verwerkingsmogelijkheden, zoals deze in het LAP⁵ zijn aangegeven;
 - een op het aanbod afgestemde capaciteit, mede gezien bestaande en toekomstige verwerkingscapaciteit, zoals deze in Nederland (in voorbereiding) is;

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

⁵ Met het LAP wordt het Ontwerp Landelijk Afvalbeheerplan 2002 – 2012, inclusief de Nota van aanpassing (van 26 april 2002) bedoeld. Het definitieve LAP wordt naar verwachting in de loop van 2002 vastgesteld.

- De milieueffecten die de gekozen technologie met zich meebrengt in relatie tot andere mogelijke verwerkingstechnieken. Dit betreft hoofdzakelijk het energetisch rendement, de mate van nuttige toepassing van reststoffen, alsmede de (verschillen in) de emissies naar de lucht en immissies.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn voor een brede doelgroep van belangstellenden en belanghebbenden en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. De samenvatting moet duidelijk kaartmateriaal bevatten.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten worden beschreven.

3.1.1 Doelmatigheid

In de startnotitie is op hoofdlijnen aangegeven dat de gekozen technologie als minimumstandaard voldoet voor ieder van de voorgenomen afvalstromen. Onderbouw de doelmatigheid van het initiatief door een vergelijking op hoofdlijnen te maken met andere mogelijkheden voor thermische verwerking van betreffende afvalstromen.

Een groot deel van de voorgenomen afvalstromen is geschikt voor nuttige toepassing (energieopwekking). Maak bij de analyse van de doelmatigheid van verwerking onderscheid tussen de afvalstoffen die enkel voor verbranding of storten als eindverwerking geschikt zijn en de afvalstoffen die met een hoog energetisch rendement kunnen worden ingezet als brandstof. De vergelijking van de voorgenomen activiteit met andere mogelijke verwerkingstechnieken moet met name plaatsvinden op basis van:

- thermische rendementen;
- hergebruikmogelijkheden.

Het LAP biedt een goede handreiking voor technieken die hierbij in ogenschouw genomen dienen te worden. Dit betreffen:

- het verbranden van indampresidu, fotografisch afval en KWD afval (de laatste als minimumstandaard) in een AVI of DTO;
- het verbranden van een hoog calorische fractie (waaronder ook een relatief schone KWD-stroom) in een wervelbed, cementoven of e-centrale (waaronder biologisch zuiveringsslib en overig processlib na droging);
- storten (ONO filterkoek en indampresidu).

3.1.2 Aanbod van afval en verwerkingscapaciteit

Voor het voornemen zal een verklaring van geen bedenkingen van de minister van VROM nodig zijn. Bij zijn overwegingen zal de minister onder andere een capaciteitstoets uitvoeren. Neem de hiervoor noodzakelijke informatie in het MER op. Dat wil zeggen, onderbouw de capaciteit van de voorgenomen uitbreiding in relatie tot het aanbod van het te verbranden afval. Besteed hierbij bijzonder aandacht aan de zekerheden en onzekerheden van het aanbod en benodigde kwaliteit en calorische waarde van het afval.

Onderbouw in het MER tevens de stelling in de startnotitie dat er onvoldoende passende verwerkingscapaciteit is om het afval dat in de voorgenomen installatie verwerkt zou moeten worden, te verbranden. Neem bij deze onderbouwing niet enkel de huidige situatie (anno 2002) in ogenschouw, maar beschouw ook de concrete initiatieven⁶ voor de verwerking van vergelijkbaar afval die leiden tot een structurele toename van de verwerkingscapaciteit voor (gedroogde) slibben en hoogcalorisch afval.

3.2 Doel

Uit het MER zal moeten blijken welke bedrijfsmatige en milieudoelstellingen de initiatiefnemer wil bereiken bij realisatie van het voornemen. In de startnotitie staat globaal al een toetsingskader waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden. Werk de doelstelling en het beoordelingskader verder uit, door genoemde aspecten uit de startnotitie te kwantificeren of nader toe te lichten. Besteed bij de milieuhygiënische criteria ook aandacht aan de emissies. Doelen en toetsingskader moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

⁶ Hiermee worden de initiatieven bedoeld die reeds vergund zijn, maar nog niet gerealiseerd of waarvan de procedure nog in voorbereiding is hetgeen blijkt uit een gepubliceerde startnotitie, MER of vergunningaanvraag.

3.3 Besluitvorming

De startnotitie geeft reeds een overzicht van relevante beleidsnota's, (ontwerp)plannen en wetten⁷. Bij de weergave hiervan dient het MER zich toe te spitsen op feitelijke milieukwaliteitsnormen en richt- en streefwaarden waaraan de alternatieven dienen te worden getoetst.

In de startnotitie is ook aangegeven dat Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland bevoegd gezag zijn in het kader van de Wm-vergunningverlening. Beschrijf tevens volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Beschrijving van de voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Besteed bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit met name aandacht aan de volgende aspecten:

Locatiekeuze

Onderbouw de keuze voor de locatie van Verstraete Verbrugge in Terneuzen. Betrek hierbij ook de relatie tussen het initiatief, de naburige WKK-installatie van Delta Nutsbedrijven en de chemieproducent DOW Chemicals. Bij de onderbouwing van de locatiekeuze zijn voor het MER met name milieuarargumenten van belang.

Samenstelling en acceptatie van het afval

De samenstelling van het te verbranden afval zal mede van invloed zijn op het energierendement, de emissies en het restafval van verbranding- en eventuele voorbereidingsopties. Op deze samenstelling wordt in de startnotitie weinig ingegaan en voor de energetische waarde van het ingaande mengsel wordt een

⁷ Anticipeer met de beschouwing van wetgeving en beleidskader ook op wijzigingen in Europese en Nederlandse regelgeving voor afvalverbranding.

brede bandbreedte aangegeven. Bespreek met betrekking tot samenstelling en acceptatie van afval in het MER het volgende:

- de hoeveelheid en herkomst van de te verwerken (gevaarlijke) afvalstoffen en de samenstelling (gehalte organische stof, gehalten zware metalen etc) van de diverse soorten afval;
- de calorische waarde en acceptatiecriteria (bijv. kwik, arseen, chroom, lood, halogenen) en de wijze waarop deze criteria van individuele afvalstromen zullen worden gehandhaafd;
- de bandbreedte van de brandstofmixen die verantwoord in de installatie kunnen worden verwerkt gezien de grens- en streefwaarden voor luchtmissies en reststoffenkwaliteit.

Bij het voornemen is sprake van het mengen van afvalstromen. Het LAP geeft richtlijnen waaraan voldaan moet worden⁸. In het MER zal moeten worden aangegeven dat aan deze voorwaarden is voldaan.

Beschrijf de omvang en wijze van opslag van de diverse stromen, inclusief een beschouwing van de milieugevolgen (geur, kans op broei, bodembescherming etc.)

Verwerking van afval in de vergassing/verbranding

Beschrijf met betrekking tot de technologie van verbranden het volgende:

- de hoofdpzet en principes van de te bouwen installatie;
- de maximaal haalbare capaciteit;
- een processchema en energie- en massabalansen (water, calorische waarden, maatgevende zware metalen), vanaf de aanvoer tot en met het eindproduct (en haar bestemming);
- de onzekerheden of afhankelijkheid van de installatie van andere betrokken partijen zoals de WKK-installatie en DOW. Maak procescondities en de mogelijke bandbreedte daarin helder;
- behoudens de voordelen van het systeem ook de nadelen zoals bijv. de benodigde voorbehandeling en de regelbaarheid van het proces en mogelijke maatregelen om de nadelen te beperken;
- de voorbewerking;
- hoe de brandstofmix wordt gecontroleerd;
- relatie tussen rendement en calorische waarde brandstofmix;
- (keuze) van de rookgasreiniging met uitleg over de werking ervan en de emissies in de opstartfase, bij normaal gebruik en bij een piekbelasting;
- kwaliteit en hoeveelheid vaste reststoffen (mate van hergebruik; mogelijkheid van verdere eindverwerking) en de onzekerheden in samenstelling en afzet;
- de mate van conversie van de te vergassen/verbranden milieugevaarlijke stoffen;
- risico's bij het bedrijven van de installatie, waaronder de storingsgevoeligheid;

⁸ Voor de volledige tekst, inclusief de uitzonderingen op de genoemde regel, zie het "Ontwerp Landelijk Afvalbeheerplan 2002 - 2012", paragraaf 16.4, op pagina 120.

- veiligheidsvoorzieningen om de risico's bij ernstige storingen of incidenten (branden, explosies) te beperken.

4.2 Ontwikkeling en selectie van varianten en alternatieven

De voorgenomen activiteit betreft het oprichten van een vergassing/verbrandingsinstallatie.

4.2.1 Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie bestaat er voor het voornemen een goede alternatieve verwerkingsmogelijkheid. Beschouw in dit verband als referentie een nulalternatief waarbij de verschillende fracties de volgende verwerking ondergaan:

- Een hoogcalorische fractie (waaronder ook thermisch gedroogd zuiveringsslib) wordt elders als secundaire brandstof in elektriciteitscentrales, cementovens of verbrandingsinstallaties voor hoogcalorisch afval verwerkt bij een hoog elektrisch rendement;
- het KWD-afval en indampresidu fotografisch afval wordt verbrand in een roosteroven;
- het storten van ONO filterkoek en indampresidu (deze dragen naar verwachting niet of nauwelijks energetisch bij en hebben een zeer negatieve invloed op emissies en reststoffenproductie).

De beschrijving van bovenstaande technieken als nulalternatief kan plaatsvinden op basis van informatie die ten behoeve van het LAP (en bijbehorend MER) is verzameld.

4.2.2 Alternatieve technologieën

Ontwikkel ten behoeve van het MER twee technologische inrichtingsalternatieven die zijn gebaseerd op de volgende benadering:

- een alternatief dat is gebaseerd op wervelbed- of roosterovenverbranding;
- een verbrandingstechnologie waarbij de verbranding plaatsvindt in een temperatuurgebied waarbij de assen smelten, de asrest vloeibaar wordt verwijderd en vervolgens verglaast.

Daarnaast dienen voor de voorgenomen activiteit verschillende varianten te worden ontwikkeld. De belangrijkste aspecten waarmee gevarieerd moet worden zijn de volgende:

- De vergassingsinstallatie:
 - de temperatuur waarbij de vergassing wordt bedreven en een indicatie van de gevolgen voor de kwaliteit van het gasmengsel en de reststoffen;
 - de wijze van voeding (continue of discontinue) en stabiliteit van het proces;
 - mogelijkheden om het relatief lage stoomrendement te verhogen;
- Rookgasreinigingstechnologie en reststoffen;
 - beschouw naast de droge rookgasreiniging ook een semi-droge of natte rookgasreiniging;
 - toepassing van een Denox (catalytisch of niet-catalytisch);

- een nageschakelde technologie om daarmee de stabiliteit en uitloogbaarheid van de reststoffen te verbeteren (waaronder in ieder geval de mogelijkheid om de reststromen te smelten en daarmee te immobiliseren).

Aan de hand van een overzicht van alternatieven en varianten dient een voorkeursalternatief en een meest milieuvriendelijk alternatief te worden ontwikkeld en beschreven. De keuze voor de elementen in beide alternatieven dient gemotiveerd te zijn. De onderdelen waarop het voorkeursalternatief eventueel afwijkt van het mma moeten in het MER expliciet worden gemotiveerd.

In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Indien kostenoverwegingen een rol spelen bij de keuze van varianten of alternatieven verdient het aanbeveling deze in het MER te presenteren. De afwegingen in het MER worden hierdoor transparanter.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen (bijvoorbeeld aanvullende geur- of geluidsmaatregelen, een hogere schoorsteen).

4.2.3

Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu, in ieder geval bestaande uit die elementen die in van paragraaf 4.2.2 zijn beschreven die het beste scoren op milieuaspecten;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Het vastgelegd budget mag echter geen argument zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Beschrijving studiegebied

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals de dichtstbij gelegen woonbebouwing.

5.2 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

5.3 Milieugevolgen

Beschrijf de volgende milieueffecten:

Lucht en geur

De verspreidingsberekeningen voor de verschillende componenten dienen te worden uitgevoerd met het Nieuw Nationaal Model. De resultaten dienen te worden weergegeven door middel van contouren op plattegronden van de omgeving. De berekeningen dienen te worden uitgevoerd op basis van middelingstijden en overschrijdingsfrequenties die gerelateerd zijn aan de hiervoor geldende normstelling (lange termijn gemiddelde, 95-, 98- en 99,5 percentielwaarde). Bij de beoordeling van de resultaten door toetsing aan de normen, dient tevens de aanwezige voorbelasting in de beschouwing te worden betrokken.

Geluid

De geluidbelasting moet worden berekend op de referentieposities gelegen op de dichtstbijgelegen geluidszone en ter hoogte van eventuele geluidsgevoelige bestemmingen binnen de zone.

Externe veiligheid

De externe veiligheidssituatie rondom de inrichting moet worden beschreven als gevolg van redelijkerwijs te verwachten calamiteiten en calamiteiten met een redelijkerwijs grootst denkbaar gevolg.

Duurzaamheidsaspecten

De toepasbaarheid van reststoffen en beoordeling van hoogwaardigheid van toepassing⁹ en het energetisch rendement van de installatie, uitgedrukt als stoomrendement en als netto besparing van aardgas.

Overige zaken

Geef een kwalitatieve en meer globale beschrijving van visuele aspecten, landschappelijke aspecten en natuur.

Houdt bij de beschrijving van de effecten rekening met de volgende uitgangspunten:

- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario' worden gebruikt;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alter-

⁹ Waarbij in een worst-case situatie ook het storten van residuen tot de mogelijkheden behoort.

natieven verschillen. Vergelijking moet zoveel mogelijk op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Dit betreffen onder meer de maximaal toegestane ruimte op de geluidszone, en de maximaal toelaatbare emissiewaarden zoals deze in het Besluit luchtmissies afvalverbranding en het ontwerp Besluit verbranden afvalstoffen zijn vastgelegd.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Spits deze inventarisatie toe op de milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Beoordeel de consequenties van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- welke onzekerheden blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van Zeeland moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de Verstraeten Verbrugge Groep in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Geef in de samenvatting de belangrijkste zaken weer, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste milieueffecten;
- de vergelijking van de alternatieven en varianten;
- de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.